

Wymagania niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z historii w klasach V – VIII szkoły podstawowej, opracowane na podstawie program nauczania historii w klasach 4-8 szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” - autor Tomasz Maćkowski

KLASA Vab

na ocenę dopuszczającą uczeń:

- posługuje się terminami: koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych,
- posługuje się terminami: cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka – wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę oko za oko, ząb za ząb,
- posługuje się terminami: piramida, faraon – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego,
- posługuje się terminami: Tora, Żydzi, Dekalog – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów,
- posługuje się terminami: Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie,
- posługuje się terminami: pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne,
- posługuje się terminami: demokracja, zgromadzenie ludowe – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten,
- posługuje się terminami: mity, heros – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich,
- posługuje się terminami: amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów,
- posługuje się terminem: imperium – uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” – określa, na jakim obszarze toczyły się omawiane wydarzenia,
- posługuje się terminami: dyktator, cesarz – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca,
- posługuje się terminami: prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty,
- posługuje się terminami: amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy,
- przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków,
- posługuje się terminami: łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks,
- posługuje się terminami: apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament,
- posługuje się terminami: ikona, freski, mozaika,
- posługuje się terminami: oaza, islam, Allah, Koran, meczet – przy pomocy nauczyciela wskazuje

podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem,

- posługuje się terminami: dynastia, cesarstwo, możnowładca – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”,
- posługuje się terminami: prawosławie, ekskomunika,
- posługuje się terminami: krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie – opisuje wygląd rycerzy zakonnych,
- posługuje się terminami: senior, wasal, hołd lenny, przywilej,
- wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna,
- posługuje się terminami: rycerz, herb, kopia, ostrogi – opisuje uzbrojenie rycerzy,
- posługuje się terminami: kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona,
- porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi,
- posługuje się terminami: zakon, klasztor, uniwersytet,
- omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści,
- posługuje się terminami: katedra, witraże, miniatura,
- omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej,
- posługuje się terminami: wielka wędrówka ludów, plemię,
- opisuje wygląd osady w Biskupinie,
- posługuje się terminami: książę, dynastia – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”,
- posługuje się terminami: arcybiskupstwo, koronacja,
- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego,
- posługuje się terminem: insygnia królewskie,
- wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”,
- posługuje się terminami: senior i juniorzy, zasada senioratu,
- posługuje się terminami: gród, podgrodzie, danina, posługi – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania,
- posługuje się terminami: rozbitcie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy,
- wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi,
- posługuje się terminami: starosta, Szczerbiec,
- posługuje się terminami: uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska,
- tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” – wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną,
- posługuje się terminem: unia personalna – przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę,
- opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim,
- posługuje się terminami: wojska zaciężne, żołd – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka,
- wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza,
- posługuje się terminami: szlachta, sejm walny, izba poselska, senat.

na ocenę dostateczną uczeń:

(oraz wymagania na ocenę dopuszczającą)

- poprawnie posługuje się terminami: pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza,
- przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych,
- charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza,
- wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszenia ognia przez człowieka,
- poprawnie posługuje się terminami: cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki
- wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii,
- posługuje się terminami: faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona,
- posługuje się terminami: judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę,
- wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem,
- posługuje się terminami: Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak,
- wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu,
- wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej – wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie,
- posługuje się terminami: papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński,
- wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne
- wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma,
- posługuje się terminami: Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny,
- wyjaśnia znaczenie terminu demokracja i charakteryzuje demokrację ateńską,
- posługuje się terminami: danina, sojusz, hoplita, falanga – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego,
- wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję,
- wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas,
- posługuje się terminami: Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański,
- przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer,
- posługuje się terminami: Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski,
- wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych,
- posługuje się terminami: Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie,

pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz,

- przedstawia legendarne początki Rzymu,
- wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta,
- posługuje się terminami: prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego ,
- wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego,
- posługuje się terminami: bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki,
- wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego,
- poprawnie posługuje się terminami: kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana,
- wyjaśnia powiedzenie: Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu,
- posługuje się terminami: Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański,
- charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła i Konstantyna Wielkiego,
- posługuje się terminami: Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika,
- wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem,
- wyjaśnia znaczenie wyrażenia bizantyjski przepych,
- posługuje się terminami: oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allach, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski,
- omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności,
- posługuje się terminami: Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka,
- wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym,
- posługuje się terminami: dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat,
- wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV,
- posługuje się terminami: Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat,
- wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat – omawia skutki pierwszej krucjaty,
- posługuje się terminami: feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo,
- przedstawia, jak wyglądał hołd lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym,
- posługuje się terminami: rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego,

- wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie,
- posługuje się terminami: gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona,
- opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta,
- charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast,
- opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej,
- posługuje się terminami: zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet,
- charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym,
- posługuje się terminami: biblia, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał,
- posługuje się terminami: kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich,
- charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich,
- posługuje się terminami: książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski,
- opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I,
- posługuje się terminami: relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody, Czerwieńskie, koronacja,
- opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite,
- omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III,
- zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.,
- posługuje się terminem: insygnia królewskie – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”,
- wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława,
- zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.,
- poprawnie posługuje się terminami: palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego,
- opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa,
- zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.,
- posługuje się terminami: gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna,
- charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim,
- omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów,
- posługuje się terminami: rozbięcie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka,

- charakteryzuje państwo polskie podczas rozbitcia dzielnicowego,
- wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbitcia dzielnicowego,
- omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego,
- zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.,
- posługuje się terminami: starosta, Szczerbiec,
- wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków,
- omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka,
- zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.,
- posługuje się terminami: uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska,
- wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę,
- zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.,
- posługuje się terminami: Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie,
- wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej,
- opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem,
- wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń,
- opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena,
- zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409– 1411, 1410 r., 1413 r.,
- posługuje się terminami: Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołd,
- wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w.,
- omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka,
- zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.,
- posługuje się terminami: monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat,
- przedstawia sejm walny oraz jego skład,
- zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.
-

na ocenę dobrą uczeń:

(oraz wymagania na ocenę: dopuszczającą i dostateczną)

- porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym,
- wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza,
- opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii,
- wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym,
- wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej,

- przedstawia strukturę społeczną Egiptu – podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan,
- opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm,
- porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela,
- charakteryzuje wierzenia hinduistyczne,
- wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń,
- przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły,
- wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości,
- wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis),
- wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach,
- charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie,
- przedstawia treść Iliady i Odysei – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: koń trojański,
- opisuje charakter i cele antycznego teatru – przedstawia dokonania nauki greckiej – objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli,
- wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles,
- zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.
- charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy,
- przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami,
- zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.
- opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego,
- zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e.
- zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego,
- wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem,
- opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum,
- wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw,
- uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów,
- omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej,
- wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu,
- omawia dokonania Wergiliusza i Horacego,
- wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu,
- wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa,
- wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa,
- zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.
- wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego,
- charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce,
- podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego,
- zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r.
- zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego,
- przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu,

- charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu,
- zaznacza na osi czasu datę: 622 r.,
- wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów – charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego,
- przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki,
- zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.,
- omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I,
- wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne,
- przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w. – przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji,
- zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.,
- przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania,
- opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia postać: Urbana II,
- zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.,
- omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem,
- opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza,
- wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi,
- przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka,
- przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie benedyktyńska praca – charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo,
- porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne – przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu,
- charakteryzuje styl romański,
- omawia cechy stylu gotyckiego,
- przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim,
- wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody,
- przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I,
- wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami,
- przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie,
- opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami,
- opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – ocenia postawę Bezpryma,
- przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego,
- opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie,
- przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa,
- przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego,
- opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia,
- omawia skutki rozbitcia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich,
- przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II,
- opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie,
- przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju,

- opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami,
- przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu,
- charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa,
- przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę,
- wymienia postanowienia unii w Krewie,
- przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu – wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle,
- przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej,
- charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka,
- opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego,
- wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskiwała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce,
- przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie,
- wyjaśnia znaczenie konstytucji *Nihil novi*.

na ocenę bardzo dobrą uczeń:

(oraz wymagania na ocenę: dopuszczającą i dostateczną, dobrą)

- wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej,
- wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty,
- objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym – tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa,
- wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny – opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy,
- charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem,
- charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej – wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy,
- wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe,
- wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną,
- opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków,
- przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi,
- omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej,
- wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy,
- wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: chleba i igrzysk!,
- wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa,
- opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem

a chrześcijaństwem,

- wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw,
- wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem – podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków,
- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej – tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy,
- wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę – omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym,
- omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy,
- wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane,
- przedstawia historię najsłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa,
- opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości,
- porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze,
- porównuje styl gotycki i romański – przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego,
- podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański,
- uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski,
- wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim,
- opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem,
- ocenia postawę Bolesława wobec brata – wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron,
- wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza,
- przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego księżęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu,
- wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki,
- wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa – tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej – wyjaśnia znaczenie uczy u Wierzyńska,
- charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji – wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński,
- wymienia cele namalowania obrazu Bitwa pod Grunwaldem – omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu Bitwa pod Grunwaldem,
- – wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego – porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego – uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki,
- przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmiku walnego: izby poselskiej oraz senatu.

na ocenę celującą uczeń:

(oraz wymagania na ocenę: dopuszczającą i dostateczną, dobrą, bardzo dobrą)

- wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom

cywilizacyjny ludzi w różnych epokach,

- przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii – wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii,
- opisuje etapy pochówku faraonów – charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona),
- wyjaśnia terminy: synagoga, rabin,
- charakteryzuje buddyzm – opowiada o filozofii Konfucjusza,
- podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny,
- wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego,
- opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi,
- charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym – przybliża postać i dokonania Archimedesza – podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę.
- Hannibala i wojny punickie – pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie – przybliża postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera,
- opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie – ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź,
- wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów,
- wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie – ocenia potrzebę tolerancji religijnej – wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem,
- przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego,
- ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami,
- przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu,
- wymienia pozostałości bytowania ludów przedślowiańskich na ziemiach polskich – przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim,
- omawia dokument Dagome iudex i jego wartość jako źródła historycznego – przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich,
- wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego,
- wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego – ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego,
- przedstawia postać Galla Anonima – wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza – ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu,
- charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbitcia dzielnicowego,
- przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju,
- przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami – wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów – przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego,
- przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski – wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo.